

39

DE
FEBRIVM MALIGNARVM
ANCIPI TI EVENTV
OB TVBVM CIBARIVM
BILE ET CRVDITATIBVS REPLETVM

SVB AVSPICIIS SVMMI NVMINIS

ET

CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
P R A E S I D E

D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMI PRVSSORVM REGIS A CONSILIIIS INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPH. NATVR. PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
IMPERIALIS ACADEM. NATVR. CVRIOSOR. PRAESIDE
ET COMITE PALATINO CAESAREO,

PRO GRADV DOCTORIS

DIE XXVIII. MAII, A. O. R. CIO DCCCLVII.
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PVBlice DISPVTABIT

AVCTOR

IOANNES THEOPHILVS KLOSE

VRATISLAVIA - SILESIVS.

42

HALAE MAGDEBVRGICAE

E TYPOGRAPHEO CVRTIANO.

24

DE
FERRIVM MALIGNARVM
ANCIPIT EVENTV
OB TVBVM CIBARIVM
BILE ET CRVDITIBVS REPETVM

SVB AVSTRIACIS SVMMI NVMINI
ET
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
P R A E S I D E

D. ANDREA ELLA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILIS
POTENTISSIMI PRVSSORV REGIS A CONSILII INTIMIS
MEDICINAE ET PHVLOSOPHIAE NATVRAE PROFESSORIS PVL. ORDINARIO
IMPERIALIS ACADEMIAE NATVRAE CVRIOSORV PRASIDIS
ET COMITIS PALATINI CAESAREI

PRO GRADV DOCTORIS

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

AVCTOR
IOANNES THEOPHILVS KLOSE

HABAE MAGDEBVRGICAE
E TITODORATO CARITANO

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
FEBRIVM MALIGNARVM
ANCIPITI EVENTV
OB TVBVM CIBARIVM
BILE ET CRVDITATIBVS REPLETVM.

PROOEMIUM.

*Vtilissimam operam mihi praestare videntur
artis salutaris cultores, quotquot illorum
omne studium adferunt ad indagandam
penitusque pernoscendam morborum na-
turam. Nam rite imbutis ista doctrina iam facile
patebit aditus ad illarum regularum cognitionem sibi
simul comparandam, quibus in morborum curationibus*

A 2

recte

rate instituentis opus est. Dum iam totius artis medicae finis ad vitae humanae conservationem tendit: illorum conamina maiori quadam laude digna fore videntur, qui in explicandis morborum effectibus no-
 cius ad causas quidem in vita humana frequentissimas, sed plerumque neglectas, animum dirigunt suum. Tunc enim salutare illae regulae in medendo certius obseruabuntur, quae alias praeteruideri solent. Non indignum igitur Dissertatione inaugurali fore iudicari argumentum, quod mihi in praesentiarum summi pertractandum. Quod uti eximia sua uilitate non caret, ita quoque nec adeo pertritum est; dum non reminiscor, peculiari quodam scripto excussum esse, quantopere ad grauationes tubi cibarii, a bile et cruditatibus factae, ancipiti euentui febrium malignarum opitulentur. Ut vero rei ipsius naturae conuenienter argumenti tractatio instituat: necesse erit, ut prius de febrium malignarum indole et natura quaedam generalia proferantur; deinde ostendatur, quomodo inter plures alias causas bilis praecipue et cruditates in tubo cibario ancipitem harum febrium euentum promouere possint; tandemque de modo disseratur, secundum quem curatio tali in casu rite adornanda sit. Atqui ita tractatio haec in tria capita dispendenda erit. Faxit supremum Numen feliciter!

CAPVT

CAPVT I.

DE

FEBRIBVS MALIGNIS GENERATIM.

§. I.

Dari morbos, experientia docet, a quibus dum quidam corripitur, huius exhalationes, vel aliae materiae excretae, ad alterius subiecti corpus transgressae, in eodem saepe similem morbum procreare solent. Cuius rei exempla suppeditant scabies, praecipue ferina, lues venerea, purpura, petechiae et plures alii morbi. Sed descriptae conditionis morbi ad *malignos* referri, et *benignis* opponi solent.

§. II.

Manifestum praeterea esse puto, quod tunc omnia impedimenta in illo corpore deficere debeant, in quo similis morbus ab alterius aegri exhalationibus producendus est. Quorsum exempli loco pertinent dispositio quaedam corporis eminens ad morbum certae speciei facilius concipiendum, vel vsus remediorum corpus a morbo praeseruantium, et id genus alia. Nam eodem modo se res hic quoque habet, prout in aliis corporibus naturalibus, in quibus non semper certi quidam effectus, sed certa tantummodo sub conditione prodeunt. Ita tandem comparatam esse puto definitionem morbi maligni in §. anteced. propositam,

vt illa partim sufficiat ad morbum malignum a benigno discernendum, partim etiam apprime congruat cum vsu loquendi in scholis medicis recepto. Satis luculenter id infra constabit, vbi sermo erit de fluidorum in corpore humano constitutione, quod morbo cuidam maligno subiacet. Tunc enim patebit, quod morborum malignorum ortus ex putrido deriuandus sit.

§. III.

Neque minus per experientiam constitit, eam quorundam morborum esse indolem, vt intra breue temporis spatium decurrant, vitaeque aegri valdopere insidientur; quorsum spectant graves viscerum inflammationes, febris petechialis, et id genus plures alii morbi. Quodsi iam in morbo quodam modo dicta prauitas deprehendatur: eundem tunc *acutis* annumerare moris est, in oppositione scilicet ad morbum *chronicum*.

§. IV.

Atque hanc quoque morbi acuti definitionem, in §. anteced. enarratam, satis claram esse iudico consentaneamque vsui Medicorum in loquendo. Quod vno vel altero exemplo facile probari poterit. *Au- vel. Cornel. CELSVS Libr. III. Cap. I.* de morborum generibus inter alia disputat, morbosque acutos chronicis opponit. *Priores* iam huius indolis esse debere adserit, vt cito vel tollant hominem, vel ipsi cito fini-
antur;

antur; de *posterioribus* vero praedicat, quod longi sint, quod sub iis neque fanitas inpropinquo sit, neque exitium. Recenseri hic etiam possent complura loca ex scriptis GALENI, idem demonstrantia. Vnicum exemplum exinde allegasse sufficiat. Tom. IV. *de Diebus decretoriis* Libr. III. Cap. XIII. *morbi acuti*, inquit, *propter velocitatem periculosi sunt, quod secus se habet cum diurnis.* Atqui eiusdem quoque est sententiae Coel. AVRELIANVS *de morbis acutis et chronicis*, Libr. I. Cap. V. dum *priores* cito vel interficere, vel desinere in fanitatem, adfuerat, *posteriores* autem praeiudicio quodam possidere corpora. Haec ergo allegata Medicorum testimonia sufficere poterunt ad ea probanda, quorum causa hoc loco adducta fuerunt.

§. V.

Quoniam febres malignae cito decurrunt, atque in illis vita aegri periclitatur; id commonstrante Pathologia: consequens erit, ut febres malignae morbis acutis adnumerari debeant (§. III.).

§. VI.

Exinde iam vterius colligere licebit, definitionem febrium malignarum componendam esse ex notatione morbi acuti et maligni (§§. I. et V.).

§. VII.

Dum praeterea in constituendis febrium generibus

bus attendere solent Pathologi ad earum typum, ita, vt hoc respectu febres diuidantur in continentes, siue continuas non remittentes, porro in continuas remittentes, tandemque intermittentes: ne ista quidem relatio negligenda erit in construenda febrium malignarum definitione. Atqui ita cum istae febres huius conditionis esse deprehendantur, vt ab acerbitate symptomatum sibi familiarium per aliquot horas remittant; quemadmodum id matutinis horis fieri obseruatio testatur: nullum erit dubium, quin etiam ad febres continuas referri debeant. Non poterunt ergo non febres malignae definiri, quod sint continuae, quodque indolem morbi acuti et maligni prae se ferant (§. ant.).

§. VIII.

Nondum vero ex hac febrium malignarum definitione illarum naturam ita manifesto constat, vt inde simul distincte intelligatur, quanta ab iis damna corpori inferantur. Vtlerius igitur scrutanda erit definiti morbi indoles.

§. IX.

Docet Pathologia, morbos malignos morbis fluidorum accensendos esse. Quorum itaque numerum vt febres quoque malignae subeant, necesse erit (§. VII.). Hinc consideratione fluidorum in corpore humano opus erit ad rite pernoscendam harum febrium naturam.

§. X.

§. X.

At enim vero de morbis fluidorum cogitanti, nihil amplius in iisdem deprehendere licebit, praeter vitia quantitatis et qualitatis. Sed ex vitiosa fluidorum quantitate intelligi non potest, cur inde similis morbus in altero quoque subiecto determinetur; quippe quod ad morbum malignum requiritur (§. I.). Ex quibus iam haec manifesta consequentia fluit, in omnibus nempe morbis malignis, adeoque etiam in febribus huius nominis, vitia qualitatis fluidorum adesse debere.

§. XI.

Fluidorum morbosae qualitates illorum depravatam mixtionem inuoluunt. Necessarium igitur erit, vt humorum mixtio in febribus malignis a statu sanitatis prorsus recedat, illique similis sit; ex cuius corpore materia maligna ad aliud transmigrat, morbum similis conditionis ibidem determinatura.

§. XII.

Non vnus autem generis humores sunt, qui in corpore humano continentur. Nam praeter sanguinem alia quoque ibidem dantur fluida, ex illo secreta, vt lymphæ, serum, etc. Cum ergo in febribus malignis deprauata fluidorum mixtio obtineat (§. ant.): merito hic oritur quaestio, in quibusnam praecipue fluidis praua illa mixtio nascatur? Serio hoc ponderans, eaque simul considerans, quae iam supra in me-

B

dium

dium prolata sunt, facile id intelliget enodabitque. Ad morbum enim malignum ex vno corpore in aliud transferendum requiritur, vt materia maligna, ad massam humorum delata, huic simili modo deprauatam mixtionem conciliet (§. *antec.*). Sed talis translatio materiae mixtionem humorum corrumpentis non nisi per vasa inhalantia fieri potest. Cum itaque sanguis, per se consideratus, per vasa inhalantia ex superficiebus partium corporis ad massam humorum deferri nequeat; fecus vero se habeat cum fluidis secretis: horum quoque deprauationes ratione suae mixtionis suboritur in febribus malignis.

§. XIII.

Miasmatis excretionem ex corpore, morbo maligno adfecto, opus est, si id ad aliud corpus deferri debet, in quo eiusdem indolis morbus excitatur (§. XI.). Ex quo iam liquet, illas hic praecipue excretiones necessarias esse, quae in partibus externis fiunt. Quia vero per tales excretionem nullum aliud fluidum, quam lymphatico-ferosum, e corpore remouetur: huic quoque fluido inprimis illa deprauata mixtio adhaerebit, quam sibi vindicant morbi maligni.

§. XIV.

Quamuis, morbos malignos ex vitiata fluidi lymphatico-ferosi mixtione ortum suum ducere, in §. *antec.* adferuerim: non tamen obstat, quo minus ista corruptio

riptione ad vniuersam massam humorum progrediatur. Mox id luculentissime patebit, vbi ex obseruationibus determinare adlaborabo, cuius genii istae fluidorum corruptiones in febribus sint malignis.

§. XV.

Experientia, optima illa veritatis magistra, multoties docuit, corpus humanum putrefactioni subeundae admodum esse aptum, indeque varios morbos ortum suum trahere.

§. XVI.

Saepeus vero contingere solet, vt humores in corpore humano putrefactionem subeant sub diuerso fluiditatis gradu. Ita in iis, qui scabie, aut lue venerea laborant, non mediocris adest feri et lymphae visciditas; dum e contraria parte in subiectis pestilentiali aut alia febre intensioris malignitatis decumbentibus, manifesta fluidorum in corpore rarefactorum signa adparent: quamuis in vtrisque istis casibus fluida putrida sint. *Conf. Celeberr. SCHREIBERVS in Obseru. et Cogitat. de Pestilentia Vcranienfi et Oczacouienfi. Illustr. b. m. HOFFMANNVS in Med. rat. system. Tom. IV. Part. I. Sect. I. Cap. XI. XII. et Part. V. Cap. IV.*

§. XVII.

Quoniam partes putridae ad corpus aliud, putrefa-

trfectionem facile subiens, delatae, hoc quoque ad illam suscipiendam disponunt; id testante experientia, magisque luculenter demonstrante Chemia: fieri hinc poterit, vt particulis quibusdam putridis ex vni subiecti corpore ad corpus alterius delatis, in isto quoque massa humorum putrefiat, et morbus producatur similis illi, vnde particulae illae putridae egrediebantur. Atque ita ortus morbi maligni satis distincto modo concipi poterit.

§. XVIII.

In venereis, aliisque subiectis, morbo alio maligno chronico inquinatis, obseruare licet, quod illa praecipue loca corporis, quae vasorum lymphatico-ferosorum copia a reliquis distincta sunt, grauius afficiantur. Sic enim venerea lue afflicti oboriuntur scirrhi, vlcera circa partes glandulosas, vltterius deinde serpentina. Idem hoc etiam simili fere ratione contingere deprehendimus in corporibus febre quadam maligna correptis. Exemplo bubonum pestilentia-rium, aut aliarum metastasium febrilium, versus parotides, vel alia loca glandulosa, in febribus malignis, epidemice grassantibus, obortarum. Plura adhuc ex pathologicis hic adduci possent exempla, nisi prolata iam sufficerent, ad probandum a posteriori, vt dicunt, quod in morbis malignis fluidum lymphatico-ferosum magis corruptum esse debeat, et quod iam dictis in §. XIII. experientia prorsus adsentiat.

§. XIX.

§. XIX.

Ex haecenus disputatis haud obscure intelligere licebit, quod morbi maligni in putrefactione fluidorum lymphatico-ferosorum consistant, et illorum definitio magis realis hocce modo construi possit (§. XIII, XVII. et XVIII.).

§. XX.

Dum praeterea putrefactiones fluidorum corporis humani ita oboriri possunt, ut illa vel viscida et tenacia permaneant, vel rarefiant (§. XVI.), atque ob illorum diversum consistentiae gradum diversi etiam possibiles sunt effectus in corpore (per principia Patholog.): nemo non exinde videt, quod morbi maligni, utpote qui in fluidorum lymphatico-ferosorum putrefactione consistunt, ad certas iam reduci possint species.

§. XXI.

Inferius constabit, ex fluidorum simul putrefactionum rarefactione maxima vitae aegri pericula, morbumque talem malignum brevioris esse decursus. Ut ergo ille idcirco acutus sit, dubitari nequit (§. III.). Ex quibus iam naturali quadam consecutione conficitur, essentialem illam fore differentiam, quae morbos malignos chronicos et acutos interce-

dit, dum scilicet priores massae lymphatico-ferosae visciditatem, posteriores autem illius rarefactionem sibi vindicant; licet in vtrisque modo dictae fluidorum massae putrefactio adhaereat (§. XVI.).

§. XXII.

Ex §. praecedenti nunc ulterius colligi poterit, praeter putrefactionem fluidorum ad illorum quoque rarefactionem animum simul dirigendum esse, si rite cognoscere intendimus febrium malignarum indolem. Quod enim febres istae numerum morborum malignorum acutorum subeant, id iam satis declaravit §. VI.

§. XXIII.

Per observationes constat, idque in chemicis luculentius docetur, fieri posse, ut ope putrefactionis in corporibus naturalibus, iis praecipue, quae ad regnum animale pertinent, salia urinosa, siue alcali volatile, generentur.

§. XXIV.

Suppeditat nunc nobis §. anteced. ansam concludendi ad ortum alcali volatilii in corporibus illorum, qui febribus malignis laborant; utpote in quibus putrefactio fluidorum lymphatico-ferosorum inuauit (§§. VII. XIX. XXI.). Saepius etiam ista salium
vrino-

vrinosorum praesentia in febribus malignis ope sensuum deprehenditur. Quandoque enim fit, vt in purpureis, catarrhalibus petechizantibus, aliisque febribus eminentioris malignitatis, putridae exhalationes aegri pariter, ac adstantium nares molestissime feriant offendantque.

§. XXV.

Anne vero etiam arsenicalis quid in corporibus, febris malignae obnoxiiis, occurret, prout fert sententia veterum Medicorum, de arsenico animali in febre imprimis pestilentiali differentium? Non omni plane probabilitate ista opinio destituitur. Sagacissimus enim BECHERVS sibi communi, maxime huius acido, arsenicalis quid adhaerere autumat. Quam in rem conferri meretur *Illustr. IVNCKERVS in Chem. Edit. german. Tom. III. Tab. LXIII.* Sed inesse fluidis corporis humani sal culinare huiusque acidum, experimenta Chemicorum euidenter probant: prouti idem fatis demonstratum dedit *amicissimus D. RVDOLPH*, in Dissertatione sua inaugurali, *de gradibus malignitatis in morbis malignis*, duobus fere abhinc annis, Praeside illustri BÜCHNERO, defensa. Neque huic sententiae contraria esse videntur obseruata. Nonnunquam enim contingere solet, vt exhalationes grauiter aegrotantium ex febre maligna spargant foetorem alliaceum, adeoque arsenicali simillimum.

§. XXVI.

§. XXVI.

Atqui iam consideratis iis, quae hucusque de febribus malignis disputata sunt, haud difficulter intelligere licebit, quam graues effectus, quantaque inde damna corpori inferantur. De quibus nunc in peculiaribus quibusdam §§. explicatius agendum erit.

§. XXVII.

Non alia fluidorum in corpore, quod feбри cui-dam malignae subiacet, obtinet conditio, quam vt, praeter putrefactionem, rarefactio in iisdem notetur (§. XXI.). Quoniam vero putrefactio ad modos possibiles pertinet, vnde cohaesio partium solidarum in corpore nostro imminuitur, et corpus debile fit (per principia pathologica): insigni quadam debilitate vt corpora aegrotantium ex febre maligna adficiantur, necesse erit; idque eo magis, dum ob circulum sanguinis auctum, qualis in omni febre locum habet, putridum per vniuersam massam humorum dispergi poterit. Accedit ad haec, quod fluida in febribus malignis non careant particulis causticis (§. XXIV. et XXV.). Salia namque vrinosa valdopere arrodunt. Videre id inter alia licet ex experimento illo, quod celeberr. BOERHAAVIUS exponit in *Elem. Chem. Tom. I. Parr. II. Edit. Lugd. p. 804.* vbi nimirum ex adplicatione salis vrinae ad cutim sanam, tectamque desuper emplastro quodam tenaci, intra breue temporis spatium

tiū suboriri videbantur dolor ardens, inflammatio, eschara nigra, gangraenosa erosio vsque ad ossa penetrans. Sed ope adrosionis partium solidarum cohaesio quoque imminuitur; adeoque ex ista etiam ratio- ne debilitas corporis in febribus malignis ortum suum trahere, multoque maiora incrementa capere debet, dum, ob rarefactionem humorum, nulla salium causticorum hic possibilis est obuolutio.

§. XXVIII.

Dictis in §. anteced. consentit experientia, fidis- sima illa veritatis praeceptrix. Quodnam enim ma- ius est incommodum, de quo adeo conqueri solent aegri sub febribus malignis, quam insignes virium pro- strationes, quibus se mirum in modum oppressos esse sentiunt miseri? *Conf. Illustr. b. m. HOFFMANNVS l. c. Tom. IV. Part. I. Sect. I. Cap. XI. XII.*

§. XXIX.

Licet ista debilitas corporis in febribus mali- gnis vniuersalis sit: fieri tamen poterit, vt illa pro ra- tione determinationum indiuidualium aegri modo in hac, modo in illa parte plus emineat: atque tunc sin- gulares quidam effectus producentur. Quodsi enim ista debilitas eminentioris gradus fiat in pulmonibus, facile eueniet catarrhus suffocatiuus; si in encephalo,

Io, adfectus soporosi, aut apoplectici determinabuntur; si in vasis sanguineis, suborientur stases indeque inflammationes, ob putridam massae humorum constitutionem perquam velociter ruentes in sphacelofam partium corruptionem. Non possunt vero non modo enarrata mala infensissima esse vitae aegri.

§. XXX.

Nec hoc etiam loco nobis denegat adfensum suum experientia, qua teste multoties constitit, aegros ex febribus malignis periisse vel ob catarrhum suffocatum, vel insultum apoplecticum, vel ob perniciosissimas in visceribus inflammationes. *Conf. Illustr. b. m. HOFFMANNVS l. m. c.*

§. XXXI.

Complura alia damna, quae febres malignae in corpore producere solent, hic recenseri possent, si instituti nostri alia ratio foret, quam ea solum proferre, vnde distincte cognoscatur, cur tubi cibarii adgrauationes a bile et cruditatibus ancipitem euentum istarum febrium determinare valeant. Atque huic scopo sufficere posse iudico haecenus a me prolatas adfectiones febrium malignarum. E re tamen nostra erit, quaedam adhuc monere de salutari istarum febrium solutione spontanea.

§. XXXII.

§. XXXII.

Natura sibi ipsi relicta nullum alium modum habet, corruptam massam humorum in febribus malignis corrigendi, quam exterminando putridum ex corpore. Fit id partim per excretionem feri, maxime illam, quae beneficio transpirationis absolvitur; partim etiam per delationem materiae putridae ad exteriora loca corporis. Quae si neque impetuose, neque nimis languide eueniant: tunc aeger ex morbo isto periculosissimo feliciter emerget. Alias vero eidem succumbendum erit. *Vid. Illustr. b.m. HOFFMANNVS l.m.c.*

§. XXXIII.

Quaecunque igitur mutationes corpori accidunt, impediennes descriptam in §. anteced. spontaneam salutarem solutionem februm malignarum, illae iam rationem sufficientem in se continebunt ancipitis morbi euentus.

§. XXXIV.

Vndenam ista omnia impedimenta salutaris solutionis februm malignarum dependeant; aut a quibus causis febres malignae in corpore accendantur: haec ex pathologicis cognoscuntur, neque hic repeti possunt et debent. Nam et nimis proluxa, et a scopo praesente aliena foret tractatio. Ego enim apud me

constitui hunc casum dilucidare, quo scilicet fiat modo, ut febres malignae, in quibusdam subiectis iamiam obortae, ob bilem et cruditates in tubo cibario, eventum ancipitem consequi possint? Atqui id iam declarare adlaborabo in Capite sequente.

CAPVT II.

DE MODO, QVO BILIS ET CRVDITATES IN TVBO CIBARIO FEBRIVM MALIGNARVM EVENTVM ANCIPIEM PRO-
DVCVNT.

§. XXXV.

Dum a bile et cruditatibus ventriculus et intestina adgrauantur: exinde iam varii ibidem nascuntur morbi; id exponente Pathologia. Ex ista morborum varietate illos tantummodo enarrare hoc loco conueniet, qui impedimenta quaedam salutare febrium malignarum solutioni obiciunt, earundemque ancipiti eventui fauent. Nam haec est ratio argumenti in Capite praesente tractandi.

§. XXXVI.

Ex pathologicis non potest non esse compertum, a bile et cruditatibus, in ventriculo et canali intestinali haerentibus, saepius ibidem produci *spasmm* et *flatulen-*

zulentiam. Dum vero ob spasmos, in abdomine ortos, validissima nascitur causa congestionum determinandarum versus thoracem et encephalon: necesse erit, vt tunc in istis locis gradus debilitatis emineat. Sed a flatulentia quoque eiusmodi insignes coaceruationes fluidorum in locis superioribus effici poterunt; dum intestina a flatibus distenta vasa viscerum valdopere comprimunt, vt idcirco sanguis in vasis aliis a compressione liberis magis adaugeri debeat. Quare hic etiam in locis coaceruatorum fluidorum debilitas increfcit.

§. XXXVII.

Quoniam in febris malignis, ex eminenti quodam gradu debilitatis, in vna vel alia parte obortae, peculiares quidam effectus ibidem nascuntur; atque hic ad eiusmodi loca adfecta pertinent pectus et encephalos (§. ant.); sequitur, vt tunc facile determinentur inflammationes pulmonum, vel cerebri, catarrhus suffocatiuus, adfectus soporosi, apoplectici (§. XXIX.); merae adeoque mutationes, ancipiti euentui februm malignarum respondentes (§. XXX.).

§. XXXVIII.

Sed alius adhuc obtinet modus, in casu ad §. XXXVI. proposito, aptissimus ad promouendum ancipitem euentum februm malignarum. In pathologi-

cis videlicet euictum datur, quod, obortis partium internarum nimis distensionibus, spasticae constrictiones in perimetro corporis concitentur. Quia vero ob contractum corticem exteriorem feri ex eodem excretio intercipitur, et si quae iam exanthemata ibidem exclusa fuissent, facillime retrogredi poterunt: adparet inde, salutarem tunc solutionem febrium malignarum hoc modo impediri (§. XXXII.). Quare in §. antec. enarrati pessimi effectus crescunt, status aegri periculosior redditur totiusque morbi euentus anceps fit (§. XXXIII.).

§. XXXIX.

Numerum porro morborum, qui ex bile et cruditatibus, tubum cibarium onerantibus, originem suam ducere possunt, subit quoque *diarrhoea*; id explicante Pathologia. Saepius hic contingere solet, ut subortae inde fluxiones alui mirum in modum excedant.

§. XL.

Quodsi iam excedentes eiusmodi euacuationes per anum subiectis, a febre maligna correptis, obtinant: illorum vita summum ut subeat discrimen necesse erit. Nam quia, teste Pathologia, nimiae alui defluxiones excretionem periphericam imminuunt: non poterit inde non fieri, quin maxima tunc nascantur impe-

impedimenta salutaris solutionis februm malignarum, et forte iam comparentia in cute exanthemata iterum retropellantur versus loca interiora (§. XXXII.). In quo igitur casu iam tuto concludi poterit ad ancipitem euentum februm malignarum (§. XXIX. XXXIII.). Quibus adhuc accedit, quod, testantibus frequentissimis obseruationibus, hic perniciosissimae integro canali intestinali accidere soleant inflammationes.

§. XLI.

Neque minus saburra illa putrida considerationem quandam hic meretur, quae ex nimis diu retentis bile et cruditatibus in tubo cibario prodire poterit (per principia pathologica). Fieri tunc poterit, vt chylus, ad sanguinem deferendus, putridis particulis continuo inquinetur, hocque tandem modo integra massa humorum putridam indolem concipiat. Quae conditio si iam in corpore aegro ex febre maligna obtineat: necesse tum erit, vt etiam putrefactiones in fluidis lymphatico-ferosis maiora augmenta capiant, aegrotantisque status periculorum plenior efficiatur.

§. XLII.

Docet porro Pathologia, bilem et cruditates in ventriculo et intestinis ansam praebere ingenerandae sufficientis causae efficientis *februm intermittenium*.
Quan-

Quando id iam eueniret subiecto, febrī malignae obnoxio: tunc certe non exigui momenti impedimenta oborirentur intuitu salutaris morbi solutionis. Etenim ex pathologicis fatis liquidum est, febres intermittentes superare reliquas vehementia et duratione rigoris cutis, siue spasmī peripherici. Quoniam autem spasticae habitus externi constrictiones saluari febrium malignarum solutioni officiant (§. XXXVIII.); hinc illarum euentum ancipitem fieri posse, inde conspicuum erit. Est ceteroquin Practicis res fatis comperta, quanta in pericula vitam aegri febres intermittentes, malignis superuenientes, coniciant.

§. XLIII.

Non dubito, quin iam prolata in hoc Capite sufficiant ad distincte cognoscendum modum, quo bilis et cruditates, a quibus ventriculus et intestina onerantur, ancipitem euentum febrium malignarum inducere possint. Cognosci inde simul poterit ratio, cur febres castrenses ingentes strages militum intra breue tempus edere queant. Milites enim, qui in castris versantur, non ita exquisitam et ordinatam obseruare possunt diaetam, adeoque a prauo illorum victu facile generantur cruditates in ventriculo et intestinis. Proinde etiam in tali vitae genere commotiones animi fatis frequentes sunt; hinc etiam bilis iusto copiosiores effluiones in ventriculum et intestina non deerunt.

Sub

Sub epidemica igitur grassatione februm malignarum inter milites, castra sequentes, frequentissimus iam erit ille casus, cuius explicationem in Dissertatione hac suscepi. Sed exponendum quoque erit, quid in tanta calamitate aegrotantium ars valeat, ut illorum quoque prospiciatur commodis! Quare iam ad ultimum Caput Dissertationis meae progredior.

CAPVT III.

DE

CVRATIONE FEBRIVM MALIGNARVM
IN CASV TVBI CIBARII ADGRAVATI A
BILE ET CRVDITATIBVS.

§. XLIV.

Quamvis quidem methodus ordinaria febribus malignis medendi in casu proposito principem tenere debeat locum: tempestive tamen iuabit instituerre euacuationes bilis et cruditatum ex ventriculo et intestinis, et quidem ita, ne inde salutare februm malignarum solutiones perturbentur. Rationem huius regulae haud difficulter ex superioribus intelligere licebit. Quia enim bilis et cruditates, ventriculum et intestina obruentes, vim causae subeunt, impediuntis februm malignarum salutare solutiones, atque

D

ideo

ideo remoueri debent: hinc eo iam prospiciendum erit, ne inter susceptas remotiones horum impedimento- rum noua alia producantur. Quod facile fieri posset, impetuose institutis euacuationibus, aut talibus ad tu- bum cibarium admissis, quae flatu vel tormina ventris concitare possunt.

§. XLV.

Hinc statim sub initio morbi optime conueniet vsus lenioris cuiusdam emetici. Quo nomine inprimis commendari meretur radix Ipecacuanha, in puluerem redigenda, atque cum nitro depurato exhibenda. Hu- ius enim medicamenti, eodem scopo aegris oblato, exi- mium effectum in febre pestilentiali deprehendit *cele- berr. SCHREIBERVS l. c.*

§. XLVI.

Proficuus hic porro erit vsus clysterum demulcen- tium atque ex mucilaginosi et oleosis parandorum: sol- uuntur enim hoc modo stricturae ani, et aluinae euacu- ationes sine stimulo promouentur, ita, vt non extime- scenda hic sint illa impedimenta ratione salutaris febri- um malignarum solutionis, quae alias ex impetuosis al- ui excretionibus suboriri solent. Accedit insuper, quod hoc modo blanda quaedam materia, ano iniecta, cana- lem intestinalem magis defendat ab arrosione.

§. XLVII.

§. XLVII.

Hisce dein statim subiungi debent ea remediorum genera, quae putridam massae humorum indolem corrigunt, blandam diaphoresin promouent, aestumque febrilem temperant; sed talis humorum correctio admodum esse debet singulari illorum constitutioni in febribus malignis. Quare ob nimiam eorundem rarefactionem (§. XXI.) in crassantibus et acidulis; ob acrimoniam (§. XXIV. et XXV.) obuoluentibus opus erit. Proficient idcirco pulueres temperantes et diapnoici, parandi ex terreis tenerioribus, siue absorbentibus simplicibus, additis simul antimonio diaphoretico, C. C. sine igne praeparato, et, si nimius fuerit aestus, nitri pauxillo. Possunt etiam tales pulueres in potionibus, cum aquis diapnoicis parandis, exhiberi. Loco potus ordinarii ptisanæ acidulatae commendentur. Animum aeger, quantum fieri potest, erectum et tranquillum conseruet, obseruando simul regimen moderate calidum, vt corpus in continua maneat transpiratione. In primis autem durante curatione virium aegrotantis sedula habeatur ratio, ad quas conseruandas et erigendas conducent potiones analepticae, et victus blande nutriens. Neque tandem ea remedia negligantur, quae, in casu obortarum excedentium congestionum ad loca superiora, easdem refrænare, atque humores magis ad loca inferiora deriuare valent. Quorsum pertinent frictions pedum, et vesicatoria ad furas applicanda. Haec ergo sunt principaliora, in methodo febribus

malignis medendi obseruanda, quorum vsus et applicatio in casu praesente locum sibi vindicat (§. XLIV.).

§. XLVIII.

Quae praeterea cautiones in Therapeutis suppeditari solent ratione emeticorum, saepius intermitterentur in subiectis eximiae sensibilitatis: illarum quoque hoc loco obliuisci nefas foret.

§. XLIX.

Quodsi vero in casu praesente iam adpareant catarri suffocatiui, insultus apoplectici, inflammationes viscerum, aliaque grauissima mala: adhibenda tunc quidem erunt remedia illa, quibus tantis malis obviam iri solet, quamuis plerumque incassum, ob atrociam morbi, in vsum trahantur; quare etiam his sub circumstantiis tempestiue fatali sibi prospiciat prognosi Practicus.

§. L.

Atque ita, propositis potioribus, quae ad argumenti pertractati partem practicam pertinent, Dissertationi huic nunc imponere licebit

F I N E M

EGREGIE DOCTO
CANDIDATO

S. D.

D. ADAMVS NIETZKI,

Propter multa variaque negotia, quibus me obrutum esse video, breuem quidem nunc ad TE mitto epistolam, tamen publicam quandam animi mei erga TE explicatricem. Dum mihi iam ex eo tempore, ex quo Fridericianam nostram accessisti, non secus ac morum probitate et industria innotuisti; dum omnia nunc parantur, ad summos in Medicina honores TIBI conferendos: non potui non in illorum numero esse, qui votiuis acclamationibus TIBI quaeuis bona apprecantur. Opponentis munus, quod in me detulisti, eo lubentius suscepi, quo certior sum, fore, ut eadem animi alacritate argumenta publice discutias, qua saepius in priuatis exercitiis fecisti. Restat, ut mei quoque memoriam in posterum conserues, sciasque, me in TE amando augendoque nemini fore secundum. Atque ita vale, resque TVAS feliciter age! Dab. in Acad. Fri-
der. die XXVI. Maii A. R. S. MDCCLVII,

D 3

PRAE-

PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DOMINO DOCTORANDO

AMICO AESTVMATISSIMO

S. P. D.

CLAVDIVS GOTTLOB TIMMERMANN

VRATISL. SILES.

MED. CAND. OPPONENS.

Maxime sane mihi gratulor de ista abs TE mihi oblata occasio-
ne gratissima, qua animum meum TIBI, AMICE SVAVISSI-
ME, deditum publice contestari possum. Vinculum enim amicitiae
quod a prima nostra aetate arctissime nos coniunctos tenuerat, quod-
que, dum in *alma hacce Fridericiana* per triennium fere semper me-
cum in eodem studiorum tramite versatus es, adhuc magis increue-
rat, maxime quoque a me postulat, vt dum laureandae TVAE di-
ligentiae dies iamiam imminet, numero me, TIBI nunc applauden-
tium, adiungam. Conscendes propediem cathedram, AMICE SVAVI-
SSIME, vt pro laudabili TVA industria, quam in addiscenda ar-
te medica adhibuisti, promerita TIBI conferantur praemia. Gra-
tutor exinde TIBI non de TVO solum satis erudite elaborato in-
augurali specimine, sed de honoribus etiam doctoralibus, a GRA-
TIOSO MEDICORVM ORDINE propediem TIBI conferendis. Gra-
tutor Patriae nostrae florentissimae, gratulor aegrotis, qui TVIS
vsuri sunt consiliis, quod probum maximeque adtentum Medicum
TE maiorem in modum petere possem, quam vt et in posterum per-
grata TVA amicitia me dignari, semperque me de meliori commen-
datum habere velis. Vale, mihi que faue. Dabam Halae Magdeb.
die XXVI. Maii MDCCLVII.

PRAE-

PRAENOBILISSIMO ET DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

CHRISTIAN. ZACHAR. RVECKER

OPPONENS.

Cum iam festiva illa dies honoribus TVIS immineat: amicitiam, quae nos intercedit, omnino violarem, si hanc occasionem absque vlllo animi mei erga TE testimonio publico praetermitterem, neque amicorum TIBI gratulantium numero accederem. Ex quo enim mihi contigit fortuna in TVAM perueniendi notitiam coniunctissimamque amicitiam: ex eo semper admiratus sum TVAM indefessam industriam, qua in edificanda et excolenda arte medica vsus es, Hinc aliter fieri non potuit, quam vt hanc vitam academicam, maxima cum laude gestam, nunc ad finem perducas exoptatum. Quales progressus per breue tempus in diuino hoc studio fecisti, comonstrat praesens abs TE egregie elaboratum specimen. Gratulor itaque TIBI, DIGNISSIME CANDIDATE, de honoribus Doctoralibus, quos iam impetras tanquam iusta diligentiae TVAE et meritum TVORVM praemia. Gratulor patriae, inprimis aegrotantibus a TE consilia et auxilia petituris. Ceterum vale, neque mei immemor viue. Dabam Halae Magdeb. d. XXVI. Mai.

A. R. S. MDCCLVII.

00A6282

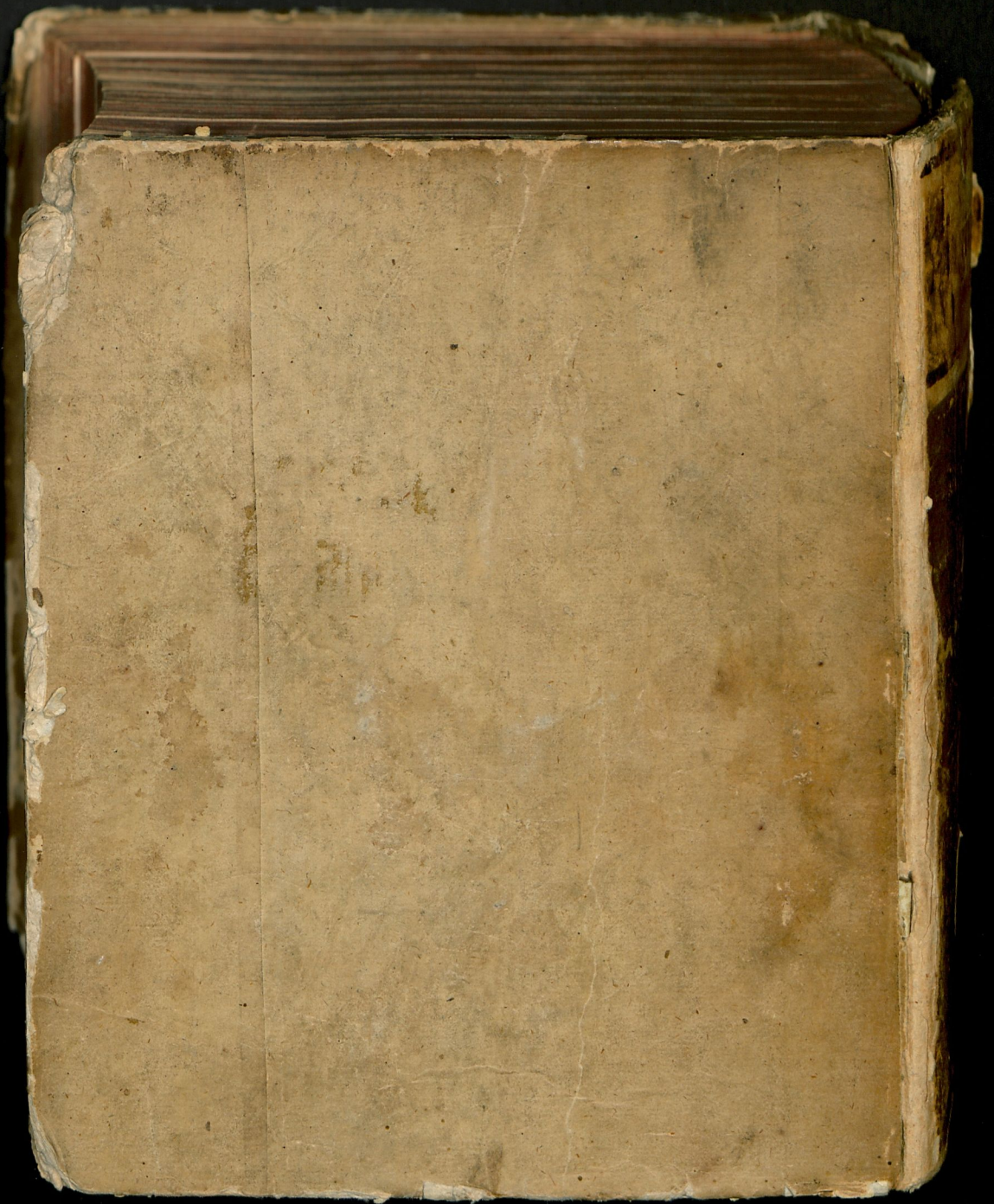
ULB Halle
002 828 103

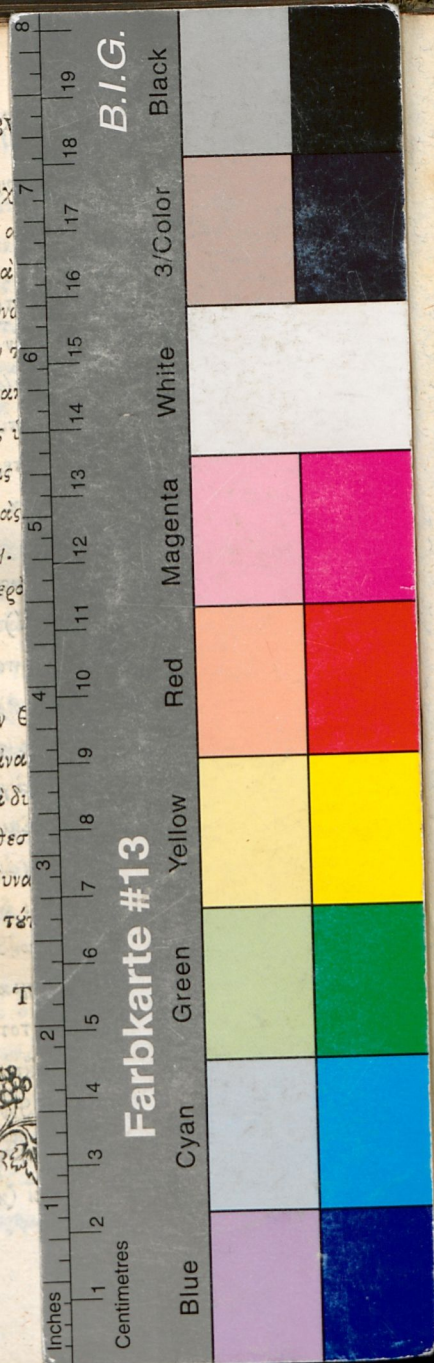
3

Reho ✓

DE
FEBRIVM MALIGNARVM
ANCIPITI EVENTV
OB TVBVM CIBARIVM
BILE ET CRVDITATIBVS REPLETVM

SVB AVSPICIIS SVMMI NVMINIS

ET

CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
P R A E S I D E

D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMI PRVSSORVM REGIS A CONSILIIIS INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPH. NATVR. PROFESS. PVBL. ORDINARIO,
IMPERIALIS ACADEM. NATVR. CVRIOSOR. PRAESIDE
ET COMITE PALATINO CAESAREO,

PRO GRADV DOCTORIS

DIE XXVIII. MAII, A. O. R. CIO DCCCLVII.

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA

PVBLICE DISPVTABIT

AVCTOR

IOANNES THEOPHILVS KLOSE

VRATISLAVIA - SILESIVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE
E TYPOGRAPHEO CVRTIANO.